

**СОС телефон за деца и млади 0800 1 2222
(бесплатна линија)
јануари-декември 2009та година**

1. Пријавите за злоупотреба и насилство на деца (физичко, психичко и сексуално) во 2009та се зголемени на 48,28% што е са 9% повеќе во споредба со 2008. година.
2. Децата се незаштитени и постојано изложени на насилство и злоупотреба претежно од страна на возрасни лица.
3. Најголемиот број на пријави се однесуваат на проблеми во семејства (24,14%) каде се нарушени семејните односи и релации.
4. Податоците покажуваат дека се присутна е и пријавата на сексуална злоупотреба врз децата. Загрижувачко е тоа што половината од пријавените случаи (50%) беа случаи на родосквернавање.
5. Децата молчат и трпат насилство. Тие ретко го пријавуваат насилството бидејќи се плашат. Оние кои се јавуваат се возрасни лица блиски на семејството, сведоци на агресијата на која се изложени децата. Само 24 деца жртви на насилство имале храброст и сами го пријавиле насилството.

СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 при Првата детска амбасада во светот Меѓаши во 2009та година направи 16 години од неговото постоење. Во текот на тие 16 години, до денес регистрирани се **17 784 пријави** на различни видови проблеми со кои децата секојдневно се соочуваат.

Во текот на 2009та година беа регистрирани вкупно **377 пријави**. Повиците беа во многу поголем број веројатно над 1000 (нив оваа година не ги бележевме). Како најчесто употребуван начин за стапување во контакт со нас се покажа СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 (бесплатна линија), на кој имаше **223 пријави**, а на второ место се директните посети од граѓаните во просториите на СОС службата за директна помош при Првата детска амбасада во светот Меѓаши, односно **118 директни посети**. За секоја од овие пријави во просек беа остварени по три до четири контакти (телефонски и со посети) што значи беа остварени околу **700 телефонски разговори** и околу **400 директни средби**.

Бесплатната правна служба која континуирано работи паралелно со СОС службата, оваа година постапуваше со преку 140 писмени обраќања до различни државни институции, во зависност од видот на проблемот. Правната служба најчесто соработуваше со Народниот правобранител, Центрите за социјална работа, Полициските станици, Министерствата, Јавното обвинителство и со други државни и социјални институции. Оваа година во име на граѓаните кои ни се обратиле за помош до Народниот правобранител беа испратени 54 претставки, од кои во најголем број (20) се за пријавени случаи на насилство во воспитно-образовните институции (училиштата и градинките). До центрите за социјална работа беа испратени 46 претставки, од кои најмногу (19) се за пријавени случаи на насилство во семејството.

Пријавата на проблемите со кои се соочуваат децата и оваа година во најголем процент 353 (93,6%) беше извршена од страна на возрасните за разлика од само 24те (6,4%) пријави од деца, 61,3%, беа дојавувачи од женски пол, а дојавувачите од машкиот пол се застапени со 34%.

Вид на проблем	Злоупотреба и насилство (физичко, психичко и сексуално)	Семејни односи (старателства, посвојување, комуникација)	Училишни проблеми	Социјална помош
2007	13,43%	24,62%	7,08%	7,46%
2008	39,19%	34,17%	5,53%	2,01%
2009	48,28%	18,3%	4,24%	6,63%
разлика 2008/09	зголемување 9,09%	намалување 15,87%	намалување 1,29%	зголемување 4,62%

Табела бр.1 Процентуална застапеност на пријави во последните три години

СЕМЕЈСТВО

Најголемиот број на пријави се однесуваат токму на проблеми во семејството каде се нарушени семејните односи и релации. Децата се сведоци на нарушената комуникација помеѓу родителите, меѓусебна нетолеранција, сведоци се на многу конфликтни ситуации и изложени се на агресија, токму во семејството. Од 377 пријави на случаи во 2009та година загрижувачко е тоа што 91 пријава се однесуваше за насилство во семејството, од кои повеќе од половината се однесуваат на насилството со употреба на физичка сила. Можеше да се забележи дека овие пријави не беа направени од страна на жртвите, туку од возрасни лица блиски на семејстата, сведоци на агресијата на која се изложени децата. Од страна на СОС операторите постојано беше апелирано да се охрабрат жртвите да проговорат за насилството на кое се изложени. Како агресор најчесто беше посочен таткото кога директна жртва е мајката, а децата се сведоци, но во случаите кога децата се директни жртви на семејно насилство, агресорот е мајката. Како причина поради која овие случаи остануваат непријавени е стравот да не ескалира ситуацијата и недовербата во институциите кои се надлежни да пружат заштита и психо-социјална поддршка на жртвите.

СЕКСУАЛНА ЗЛОУПТРЕБА

Податоците покажуваат дека се поприсутна е и пријавата на сексуална злоупотреба врз децата. Загрижувачко е тоа што половината од пријавените случаи беа случаи на родосквернавење.

РАЗВОДИ

На второ место со 52 дојави се наоѓаат проблеми поврзани со разводи, доделување на старателства и одредување на решенија за видување. Тука повторно доаѓа до израз постоењето на семејната дисфункционалност и недостатокот на комуникација во семејствата каде што врските се попречени.

ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИ УСТАНОВИ

Граѓаните загрижени не контактираа и за проблеми со непедагошкиот однос кон децата од страна на наставниците/воспитувачите во воспитно-образовните установи.

Психичкото насилство на релација наставник-ученик беше најчесто пријавувано.

ПРИЈАВИ ОД ДЕЦА

Значајно е да се истакне дека од страна на децата најчесто бевме контактирани за проблеми во комуникацијата со врсниците и со родителите. Седум од овие пријави беа од тинејџери кои во овој развоен период не се чувствуваат разбрани од страна на родителите и често пати наидуваат на конфликтни ситуации со нив. Водени од желбата да бидат

прифатени, разбрано од возрастите и да се почувствуваат сигурно, често пати (особено девојчињата) влегуваат во “љубовни“ врски со возрастни лица. Пријавени беа 10 случаи на “љубовна“врска малолетник-возрасен. Останатите обраќања од децата беа за добивање на информации во врска со нивните права.

КАТЕГОРИИ НА ПРОБЛЕМИ ВО 2009	Вкупно	%
Насилство во семејството	91	24,14
<i>физичко насилство</i>	54	14,32
<i>психичко</i>	12	3,18
<i>запоставување/негрижа</i>	25	6,63
Насилство во воспитно-образовни установи	38	10,08
<i>физичко насилство наставник-ученик</i>	6	1,59
<i>физичко насилство ученик-ученик</i>	6	1,59
<i>психичко насилство наставник-ученик</i>	16	4,24
<i>психичко насилство ученик-ученик</i>	6	1,59
<i>насилство во овие установи од родител-дете</i>	4	1,06
Насилство и злоупотреба на деца надвор (улица)	14	3,71
Институционална злоупотреба и негрижа	13	3,45
Сексуална злоупотреба/педофилија	20	5,31
<i>од родител (роднина)</i>	10	2,65
<i>од близок (познатик)</i>	1	0,27
<i>од непознат</i>	9	2,39
Проблеми со разводи, старателства, видување...	52	13,79
Проблеми со посета на училиште, оценување и учење	12	3,18
Проблеми во комуникацијата	17	4,51
<i>помеѓу врстници</i>	4	1,06
<i>во семејството (родители-деца и помеѓу родители)</i>	13	3,45
“Љубовни“ врски на малолетник-возрасен	10	2,65
Подведување на проституција (на деца)	3	0,80
Просење	3	0,80
Проблеми со злоупотреба на наркотици	4	1,06
Здравствени проблеми	12	3,18
Обраќања за социјална помош	20	5,31
Помош на семејства и деца без дом	5	1,33
Посредување за вадење документи на деца	5	1,33
Информации за посвојување на деца	5	1,33
Информации за детските права	4	1,06
Информации за детски работилници во Меѓаши	4	1,06
Останато	45	11,94

Табела бр. 2 Распределба на пријавените случаи според категорија на проблемот

СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 полека низ годините ја стекнуваше довербата кај граѓаните кои оваа служба ја препознаваат како средство кое им овозможува психо-социјална помош и поддршка за проблемите со кои се соочуваат. Во контекст на тоа треба да споменеме дека во текот на 2009та година ваквата помош и поддршка беше понудена во 1100те остварени советодавни разговори на СОС телефонот и оние во просториите на Амбасадата.

Услугите на СОС службата оваа година беа овозможени од страна на 15 волонтери и ентузијастички од различни професии. Психолози, социјални работници, педагози, семејни советници, правници безрезервно го понудија своето знаење и искуство во заедничкото креирање на подобар свет за децата.

ФИНАНСИСКА ОДРЖЛИВОСТ НА СОС ТЕЛЕФОНОТ ЗА ДЕЦА И МЛАДИ

СОС телефонот за деца и млади 0800 12222 како служба за директна помош и поддршка на децата и служба од јавен интерес се уште не е финансиски поддржана од страна на државата и фондовите кои може да ги намени за оваа служба. СОС телефоните во повеќето европски држави се третираат како јавен интерес и се сметаат како потреба на граѓаните и државите ја преземаат обврската за нивната финансиска одржливост.

Првата детска амбасада во светот ја презеде обврската да и обезбеди самоодржливост на оваа важна служба со поттикнување на граѓаните да даруваат во нашите касички за донација кои се поставени во повеќе локации во Македонија и со продажба на новогодишните честитки.. Сепак тоа не се доволно средства за покривање на трошоците на службата.

Од 2005. година бројот 0800 1 2222 е донација на Македонски телекомуникации така што јавувачите се ослободени од трошоците за повикот.

Им благодариме на сите кои ја поддржуваат работата на СОС телефонот за деца и млади и на многуте волонтери кои дежураат како СОС оператори доброволно дарувајќи дел од своето време за поддршка на децата.

ГЕНЕРАЛНИ ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Од добиените резултати може да се забележи дека децата жртви на насилство и злоупотреба истото многу ретко го пријавуваат. Најчесто како причина за тоа се заканите и заплашувањата кои ги добиваат од страна на агресорот, но исто така и недовербата која што ја имаат во надлежните институции кои треба да им обезбедат заштита и сигурност. Многу често упатените апели за помош од страна на децата не се сватени сериозно од надлежните институции за обезбедување на неопходната заштита.

За да оствари хармоничен развој на личноста, детето треба да расте во позитивна семејна средина, исполнета со среќа, љубов и разбирање. Семејството како основна клетка на општеството е она кое треба да му ја овозможи на детето основната заштита и безбедност. За жал резултатите од досегашната работа на СОС службата покажуваат дека всушност децата се незащитени и постојано изложени на насилство и злоупотреба од страна на возрасните.

Детето е потребно да биде сигурно дека му се верува, потребно е да се почувствува дека е прифатено и разбрано. Неопходно е детето да научи полесно да ги препознава сопствените чувства и да се охрабри да зборува за нив. Да се работи на подигнување на детската самодоверба со што полесно ќе можат критички да ги согледаат ситуациите.

Кога насилството се случува во семејството потребно е итно реагирање и отстранување на насилникот и освен санкциони мерки неопходна е и ресоцијализација. Обезбедување на итна и континуирана психо-социјална помош и поддршка на жртвите. Со враќањето на довербата во институционалната помош директно ќе се охрабрат и жртвите да го пријават насилството.

Генерално во нашето општество постои потреба од дополнителна обука на наставниот, здравствениот, социјалниот и останатиот кадар кој работи со деца, со цел подигање на свесноста од сериозноста на последиците по детскиот развој од несоодветно и непрофесионалното извршување на дејноста која што ја обавуваат.

Со цел намалување и превенција на агресијата и насилството потребна е сензибилизација на родителите (возрасните) и децата за начините на меѓусебна комуникација, стекнување на вештини за ненасилно решавање на конфликти, развивање на вештини за меѓусебна толеранција, емпатичност и воведување на мировно образование во училиштата.

Препораки до државата да направи измени во Кривичниот законик за зголемување на казните за прекршителите на детските права и преземање на сите потребни мерки за да се обезбеди заштита на детето од сите облици на злоупотреба и запоставување.

Целиот извештај на СОС телефонот за деца и млади 0800 12222 може да го најдете на страницата на Детската амбасада Меѓаши www.childrensembassy.org.mk

